

Тема 9. Моделі відносин між лікарем і пацієнтом

Взаємини між лікарем і його пацієнтом є одним з найбільш важливих складових лікарської діяльності, а саме: в цих відносинах реалізується сенс призначення лікаря – лікування людини.

Моделі відносин між лікарем і пацієнтом:

1) **патерналістська модель** – відносини між лікарем і пацієнтом подібні до відносин священника і прихожанина або батька і дитини, наставника і підопічного. **Основні принципи відношення до пацієнта** – любов, милосердя, турбота, благодіяння і справедливість. Материнська, батьківська турбота медичного працівника про свого пацієнта дала підставу назвати таку модель взаємин між ними патерналізмом (від латин. pater – батько). Основний моральний принцип, який виражає традицію сакральної моделі, свідчить: «надаючи пацієнтові допомогу, не нанеси йому шкоди».

Основна перевага патерналістичної моделі взаємин: чіткість рішень і дій лікаря. Патерналізм найбільш прийнятний в педіатрії, психіатрії, геріатрії. У таких взаємовідносинах **обмежуються права пацієнта і не дотримується пошана самостійності пацієнта**, яка є однією з основоположних цінностей цивілізованого способу життя. **Головний недолік цієї моделі в обмеженні прав хворого.**

Автором цієї моделі поведінки прийнято вважати **Гіппократа**. Його традиція лікування наказувала приносити хворому користь і не наносити шкоди.

2) **технічна модель** – основний принцип цієї моделі – роз'яснення і посередництво. **В цій моделі спілкування лікар виступає в ролі експерта**. На підставі клінічних даних і експериментально-лабораторних досліджень він ставить остаточний діагноз, пояснюючи хворому все, що стосується його захворювання, при цьому абсолютно не зачіпає життєвих проблем хворого. В рамках цієї моделі пацієнт сприймається лікарем як безособовий механізм. Завдання лікаря – виправлення відхилень в несправному фізіологічному механізмі.

Основним недоліком цього типу відносин є технократичний підхід до пацієнта, який суперечить принципу пошани прав і достоїнства особи. Пацієнт не бере участь в обговоренні процесу лікування.

3) **колегіальна модель** – основний принцип цієї моделі це **повага і взаємна довіра між лікарем і пацієнтом**. Лікар повідомляє правдиву інформацію про діагноз, методи лікування, можливі ускладнення і наслідки захворювання. Пацієнт бере участь в обговоренні цієї інформації. Тут реалізується **право пацієнта на свободу вибору**. Модель колегіального типу дозволяє максимально ефективно побудувати взаємини між лікарем і хворим, пацієнтом, дозволяє на практиці реалізувати принцип лікування не захворювання, а хворої людини.

4) **контрактна модель** – передбачає **укладання між сторонами контракту, договору, угоди, в якій визначаються рамки їх взаємин**. Угода має на увазі дотримання принципів свободи, особистої гідності, чесності, виконання обіцянок і справедливості.

5) **дорадча модель** – передбачає рівність і однакову відповідальність лікаря і пацієнта. Вона заснована на тому, що звичайна доросла людина в стані синтезувати інформацію і виділити для себе пріоритети, а лікар володіє достатніми комунікаційними навичками для того, щоб допомогти пацієнтові в цьому. У рамках цієї моделі **існує вимога письмової згоди пацієнта на проведення будь-яких маніпуляцій** та оперативного втручання.

6) **інформаційна модель** – надання пацієнтові медичної та іншої інформації, що має відношення до отримуваної пацієнтом медичної допомоги. Отримання від пацієнта необхідної інформації під час збирання анамнезу життя та розвитку захворювання.

Рекомендована література:

1. Алексеєнко А.П., Лісовий В.М. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Харків, Колегіум. – 2010. – 340 с.

2. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Харків, 2014.– 258 с.

3. Кривоносов М.В., Алексеєнко А.П. Філософські соціально-екологічні проблеми медицини, Харків, - 2002. – 215 с.

4. Лікарі, пацієнти, суспільство. Права людини і професійна відповідальність лікаря в документах міжнародних організацій. - К., 1999.

5. Турак Й.А. Етичні і правові основи медичного втручання з погляду лікаря-практика. - Ужгород: Закарпаття, 2002.– 192 с.

